

Bir "ilk film" in satır aralarında...

TURGUT YASALAR

Kasaba ile büyük şehir arasında sıkışmış, görsel ve işitsel medyaların belirlediği "bugün" ile "geleneksel" çizgi arasında kalmış, yaşadığı o küçücük çerçeveyi zorlamayı, onun dışına çıkmayı düşünse de bir süre unutmüş, genç, sağlıklı ama evli-dul bir kadın...

Yıllar sonra, çocukluğundaki adı ister "ilk göz ağrısı", ister "çocukluk aşkı" olan genç bir adam çıkagelirse... Ve bu adam kendisinin ve kocasının en yakın arkadaşı ise... Ve bu kadın bu adamı isterse, yeniden severse, ona dokunursa... Ve daha da öteye giderse... Giderlerse...

O adam ki, kendisi ve çevresini yırtmış(!), gitmek istediği yere gitmiştir. Amacı belki zengin olmaktır, belki avukat, mühendis, doktor... Ama onun yıl önce ayrıldığı adaya, kendisini emekliye ayırmaya karar vererek, en azından son yıllarını sorgulayan, mutsuz, sevgisiz ve yapayalnız siyasi bir örgüt üyesi olarak dönmüştür. Ve şüphesiz, sevmenin ne olduğunu keşfetmesi de sevmenin-sevilmenin var olduğunu görmüştür.

Yalnızlığın, yarınsızlığın, mutsuzluğun vatani yoktur. Farklı nedenlerin oluşturduğu ama ayrılığı tartışılmaz olan sonuç, (altı çizilmiş) her yerde ve her

durumda aynı değil midir? Birey-toplum ikileminde yalnızca toplumu ve toplumsal olanı değil, bireyleri de irdelemek ve biraz da bunu açmaya çalışmak bir zorunluluk değil midir?

Yukarıdaki satırları "Adada Son Gece" adlı filmin tanıtım kokteylinde dağıtılan basın bülteninden aldım. Anlaşılacağı üzere filmin özetle hikayesi şöyle: "Terörist" Faruk (Serdar Güreş) yıllar sonra doğup büyüdüğü adaya geri döner ve çocukluk arkadaşları Nilgün (Meltem Doğanay) ile Salih'in (Yaman Tarcan) evlendiğini görür; daha sonra Faruk ile Nilgün arasında bir ilişki başlar ve sonrası...

Filme magazin basını "Genel Kurmay Başkanı Doğan Güreş'in oğlu teröristi oynuyor", "Serdar Güreş, nişanlısı yurtdışına gidince teselliyi Meltem'de arıyor" gibisinden başlıklarla ilgi gösteriyor. Doğrusu Serdar'ın babası, ben askerlik yaptığım 1976-77 yıllarında bizim tümen komutanımızdı ve 200 metre öremizden bile geçerken "dikkat" komutuyla her işimizi bırakıp yönümüzü ona döner ve selam dururduk. (Daha yakından da görmedim.) Kismet oğlunaymış. Tanıtım kokteyli İstiklal Caddesi üzerinde bulunan Atlas Sineması'nın

pasajındaki Kulis Bar'da yapıldı. Bu tarihi bilmeyen okurlarımız için yapıyorum. Yine bilemeyecek okurlarımız için söyleyim, İstiklal Caddesi trafiğe kapalı. Yani yalnızca izin alabilenler giriyor. Ben tam Kulis Bar'a girerken iki otomobil, iki de motosiklet geldi pasajın önünde durdu ve derhal kapılar açılıp bir sürü adam koşup bir başka kapıyı açtı, içinden filinta gibi bir delikanlı çıktı: Serdar Güreş. Korumalarıyla gezmek zorunda kalan Serdar'a daha sonra bunun nasıl bir duygu olduğunu sorduğumda "Berbat bir şey" diye yanıtlıyordu. Motosikletli olanları ise arkadaşlarıymış. Kokteylde tanışamadım Serdar'la... Hele rol arkadaşları Meltem Doğanay'ı hiç göremedim, zira ben ayrıldığımda henüz avdet etmemişti.

Serdar Güreş'i Adana Altın Koza öğrenci filmleri yarışmasında "Kan Kardeşi" adlı filmde izlemiştim. Oldukça iyi kotarılmış, pekçok profesyonel filme taş çıkarabilecek bu filmde -nitekim yarışmada ikinci oldu- Serdar'ın oyunculuğu hakkında pek bir fikir edinmek mümkün olamıyordu. Ve ne tesadüftür ki, "Kan Kardeşi"nde de hemen hemen aynı tema işleniyordu ve Serdar yakın arkadaşının karısını hamile bırakıyordu. Bunu kendisine hatırlatınca gülerek, "Orada da malı götürüyordum" diyor.

İlk uzun metrajını gerçekleştiren Cemal Gözütok'la söyleşmek, Serdar Güreş ve Meltem Doğanay'la tanışmak, çekimle ilgili gözlemlerde bulunmak üzere Marmara Adası'na gittim. Sete vardığımda bir evin bahçesinde çalışılıyordu. Hava kararmadan bir iki kare fotoğraf çekmek (yabancı film dergilerinde gördüğümüz yazan bilmem kim, fotoğraflayan bilmem kim, diye yazacağımız günlerin hayaliyle maalesef fotoğrafları da ben çekmek zorunda kaldım) üzere işe koyuldum. Kısa aralarda Serdar ve Meltem'le, paydostan sonra gece saat 23:30 sularında da Cemal Gözütok'la otelde

söyleştik.

"Adada Son Gece" bürçesi, oyuncu kadrosu, kamera arkası ekibiyle küçük bir film. Oyuncu kadrosu beş kişi: Serdar ve Meltem'in yanısıra Yaman Tarcan, Sevim Çalışlar ve Ali Uyandıran. İki teji asistanı, Çetin İzzer Özkaya (200 kadar filmde yönetmen yardımcısı olarak çalışmış, 20 kadar filme de yönetmen olarak imza atmış) ve Zeynep Çaylak, (soyadı pek yakışıyor çünkü bu onun ilk deneyimi ve Cemal buna karşın Zeynep'i aldığı için, "okullu" sinemacıların ancak böyle tecrübe edinebileceklerini ifade ediyor, bunun altını çiziyor)

kameraman Uğur Emin Döndür ve asistanı, ışık yönetmeni Aydın Yurteri ve ekibi, set teknisyenleri, sorumlu yapımcı Mine Türk kamera arkası ekibini oluşturuyor. Oldukça dar bir kadro. Örneğin ben bir makyöze rastlamadım. Serdar, kendi makyajını kendisi yapıyordu. Sanırım başka da çare yok. Yapımcı Taner Aşkın, Ada'ya birlikte seyahatimizde borç harçla filme başladıklarını, bittikten sonra filmi üç bölümlük TV dizisi haline getirip istasyonlardan birine satarak parasını çıkarmayı düşündüğünü anlatıyordu.

Yaptığım söyleşilerin sonundan, Cemal Gözütok'dan başlayıp onu biraz daha yakından tanıyalım:

Cemal Gözütok, 1955 Tokat doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Tokat'ta tamamlıyor. '80'li yıllarda İzmir Güzel Sanatlar Sinema TV Bölümünü bitirip İstanbul'a geliyor. "Okudu bitirirken herkes kendini Visconti filan sanıyor ya, dolayısıyla biz de öyleydik." Son sınıfta öğrenciyken İzmir'de bir film çekiliyormuş. "Ben ilk seti orada gördüm. Bir takım insanlarla tanıştum. Onlar dediler ki, aman sen ne müthişsin, sen derhal İstanbul'a gel. Yeşilçam'ın ve Türk sinemasının sana ihtiyacı var. Ben de, beni bekliyorlar diye kalktım geldim. Ancak onlar beni burada beklemiyorlardı. Azmi'nin kahvesinde buluşacaktık ama ben içeri bile giremedim. Çünkü cebimde çay parası bile yoktu. Cüzdanımı da ya çaldırılmış ya da düşürmüştüm."

Cemal, daha sonra okuldan tanıdığı bir arkadaşının aracılığıyla Ajans Ada'nın sahibisiyle karşılaşır. Bütün amacı ajansın yapım firmasında bir iş kapmak. Ancak patron Cemal'in şüphelerini ve okulu bitirme ödevi olarak yazdığı senaryoyu okuyunca "Gel sen yazarlık yap!" diyor ve "çiçeği burnunda sinemacı" birden kendisini reklam yazarı olarak buluyor. Tam birbuçuk yıl süreyle... Ve sıkılıp ayrılmayı reklamcılıktan. Daha doğrusu bir iki arkadaşıyla bir "yapım-yayın" şirketi kuruyor, belki film yaparız diye... Ama ne çare... Bilmem kaç sayı "Başak Çocuk" adlı çocuk dergisinin herşeyini üstleniyor... "Her ortaklık gibi o da bitti."

Ardından başka ajanslarda yazarlık, evlilik, askerlik... Bu arada her üçünün de yönetmenliğini Ömer Uğur'un yaptığı üç film senaryosu: "Son Urfalı", "Zamansızlar" ve "Arka Evin İnsanları".

Ben Cemal'i tanıdığım da Pars McCann-Ericsson adlı bir reklam şirketinin film yapım sorumlusu olarak çalışıyordu. Üçbuçuk yıl süreyle çalıştığı bu şirkette Cemal son iki yıl içinde kısmen ve tamamen reklam filmleri çekiyor. "Reklam bir sanat değil. Ancak kadrajından ışığına, özellikle oyuncu yönetimine kadar pek çok şeyi reklam filmleri yönetmenliğinde kavramak mümkün. Bu aslında büyük de bir şans oldu benim için. Bugün ve gelecekte yapacağım filmlere katkısı olaçadından şüphem yok."

İki yıl önce de Kültür Bakanlığı'nın sağladığı finansmanla bir belgesel çeki-

yor Cemal. "Aslında belgesel diye başladık ama bir drama olup çıktı. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Antalyalı Genç Kıza Mektup' Bu müthiş bir mektuptur. Herkesin, özellikle sinemacıların mutlaka okuması gerekir."

Bu yılın başında reklamcılık onun için bitiyor. "Ancak bu kadar dayanabildim." O gün moralini bozmamak için söylemedim ama "sinema yapmak" için yapıp tutuşan pekçok insan için durum bu. Ancak ne zaman parasızlık çekmeye başlarlar, gidecek bir tek yer vardır, reklam... Benim de kaç kaç bağından geçti... Okurlarımız ve reklamverenlerimizin desteğini yitirir de bu dergiyi çıkaramaz hale gelirse, nereye gideceğimizi bilemiyorum...

Gelelim "Adada Son Gece"ye... Yapımcı Taner Aşkın, bir senaryo yazmıştır. Kısa, küçük bir senaryo... Ardından bir iki kişiye senaryosunu yeniden yazdırır ve Cemal'den bunu çekmesini ister. Cemal, senaryoyu okur ve üzerinde çalışmak ister. Ne çare ki sete çıkılmadan önce ancak üçte ikisini yeniden yazabilmiştir. "Son kısımların yazımını burada yapıyorum. Çekim bittikten sonra iki üç saat süreyle bir sonraki gün çekeceklerimizi gözden geçiriyorum."

Cemal'e bu ön hazırlıksızlığın doğuracağı sıkıntıları hatırlatıyorum. Kendisinin de anlattığı gibi senaryo tamamlanmadan çekime çıkılıyor, Marmara Adası'na gidileceğinin son gecesi diğer başrol oyuncusu (Yaman Tarcan) bulunabiliyor, mekan tespitleri daha önceden yapılamıyor, vb... Ayrıca Serdar Güreş gibi ilk uzun metraj deneyimini yaşayacak olan bir oyuncu, (bir öğrenci filmi ile "İssizliğin Ortasında" adlı dizide küçük bir rol denemelerine karşın) daha çok manken olarak tanınan Meltem Doğanay... "Evet, bütün bunların hepsi bir riskti ama ben çok şanslıyım. Serdar, tiyatro öğrenimi görüyor ve performansı beklediğim de üzerindedir. Aynı şeyi Meltem için de söyleyebilirim. Sen sormadan 'Niye Serdar Güreş'in de cevabını vereyim:

Aradığım tipe çok, ama çok uyuyordu. Yaman Tarcan konusunda ise çok tereddütüm vardı, ama burada onunla en zor sahnedan başladık ve mükemmel bir oyun sergiledi. Çekimin sonunda gidip tebrik ettim. Ayrıca reklam filmlerinden tanıdığım kameraman arkadaşım Uğur ve yine reklam filmlerinde birlikte çalıştığımız Aydın Yurteri ile mükemmel bir uyum içindeyiz. Aslında bütün kadrodan çok memnunuz. Geçen gün sahilde bir ateş yakma ve onun çevresinde geçen bir sahne vardı. Sabah 6.30'a kadar çalıştık kısa bir sahne için ve bütün ekip iyi olması için olağanüstü bir çaba içine girdi. Ama mesala bu sahnemin çekimi sırasında crane kullanabilmeyi ne kadar çok isterdim. Keza bir steady-cam kullanabilmek için nelerimi vermezdim. Örneğin evin içinde merdivenlerden inip çıkma sahneleri var. Onları mutlaka steady-cam ile çekmek isterdim. Hele özel kamera olarak kullanıldığı yerlerde. Bulduğumuz mekanlar da öyle sınırlıyor ki bizi. Ev ahşap. Şaryo kuruyoruz, ancak yürürken zıplıyor. Merdiven çıkıyorsun, onlar esniyor. Kameraman omuzuna almaya korkuyor, çünkü o da imza atıyor bu işe. 'Olmaz abi' dedi mi, yapacak bir şey yok. '18mm'yi takalım, bir şey olmaz' diyor, onu da ben istemiyorum. Dolayısıyla bu kimin filmi? Tamamen yönetmenin filmi denemez, çünkü o kadar çok faktör var ki... Ama inşallah steady-came sahip olacağız bir dönem, bu kadar sınırlı negatifte çalışmayacağımız bir dönem (Cemal bu filmi 55 kutu nefatifle çekiyor, neredeyse bire iki) gelecektir. Hiçbir zaman bu konudaki umudumu yitirmiyorum."

Aslında Cemal, bir ilk film için başka bir senaryo yazmış ama "Onu çekmek için çok büyük bir finans ihtiyacı var. Ancak keşke bunu değil de onu çekseydim diye hayıflanmıyorum. Bu filmi çekmekten son derece büyük keyif duyuyorum ve iyi bir şey olacağına da eminim. Ötekinden sırtayışla bahsetmemin sebebi, onu çok büyük emek harcayarak yazdım. Oldukça özgün bir konu..."

Cemal'in bu senaryosu Kültür Bakan-

SOMUT AYRINTILAR SİYAH BEYAZ ABC ÇİZGİ
 GÜLÜMSEYİŞ 2x2=3 MOLA PALYAÇO NOSTALİ
 CHAPLİN AFİŞ ANLATIM İŞİK SES İZ KAOS SCHIELE
 T.TEKİL KİŞİ ZAMAN MİRO İÇEVURUM EGO
 DISAVURUM YALINLIK YENİ YIL KARTPOSTAL
 SİNEMASAL BEYOĞLU KÜÇÜK MİYAV DALİ
 THE DOORS YOL SEÇİŞLER LEMPİCKA EROS RİNT
 HAYALGÜCÜ BRUEGEL HÜNER MEKÂN DUYUM
 1900 TASARIM ACEMİ KÂĞIT GERGEDAN MİM
 DOĞA GÜZEL YANILSAMA CHAGALL ELMA NÜ
 POSTER LENNON UÇUK İMGE GİZ SÖZCÜKLER
 ADLAR SESLER YÜZLER BİR GECE İLETİŞİM DİL
 KİTAP SANATLAR ARŞİV KARİZMA KANDİNSKY
 KÖTÜMSERLİK EİNSTEİN FANTAZYA PASTORAL
 VAN GOGH KOLEKSİYON İYİMSERLİK SUAT DOKU
 HOŞÇAKAL 1968 EN BAŞKA MERHABA 2001 ÖYKÜ
 SORUMSUZLUK PICASSO SINIR CERÇEVE İŞLEV
 NESNE FOTOĞRAF 365 GÜN SÜRPRİZ ARMAĞAN
 MUCHA BOYA MARATON ARGO GARBO ARGOS
 ESKİ ROCK KARMAŞIK TEK DÜNYA YARIN BELKİ
 ANTI-MEDYA DENEY PINK FLOYD PSİKOLOJİ
 KALEYDOSKOP İDOL HOLOGRAM PRİZMA JEST
 KLASİK POP AVANGARD KOMİK BANAL ESTET
 POPKART SAMATA DOĞUM GÜNÜ YAN ÜRÜNLER
LİMAN'DA OLMAK YEŞİL MAVİ RENK
 ÇOCUKLAR **HERŞEY** ÜRETİM ŞİİR GİBİ
 MİTOS BİLİNMEYEN **GÖRSEL** ALGI VESAİRE...

liği komisyonunda, karar bekliyordu bu söyleşiyi yaptığımız sıralarda.

Filmin müziklerini de Serdar Güreş hazırlıyor. Serdar ve Cemal, bu film için birlikte çalışmaya karar verdiklerinde tanışmışlar ve giderek iki iyi dost olmuşlar.

Serdar anlatıyor: "İlk karşılaştığımızda 1984'de kan kanserinden ölen ağabeyime çok benzettim. Fizik olarak. Sonra sohbet ettükçe birbirimize iyice ısındık. Senaryo üzerine, rolüm üzerine, filmin müziği üzerine çok konuştuk, birbirimizi yakından tanıdık."

Serdar bir gün Cemal'e yaşadığı yeri göstermek istemiş ve Fenerbahçe Ordu-evi'ne davet etmiş. Cemal, Serdar'ın odasında bir klavye görünce onun müzikle ilgilendiğini, hatta besteleri olduğunu öğrenmiş. Serdar'ın beste çalışmalarını dinleyen Cemal, hemen ondan bu filmin müziklerini de hazırlamasını istemiş. "Serdar son derece sorunluluk sahibi birisi. Ben böyle bir şey isteyince, derhal çalışmaya başladı ve bir gün telefon edip ana temayı bulduğunu söyledi. Koşup, gidip dinledim. Çok beğendim. Filmin müziği hemen hemen hazır." Serdar Güreş konservatuarda tiyatro okuyor ve kismet olursa bu yıl son sınıfa geçecek. Bir takıntısı varmış. Müzikle ilgisi babasının ordu komutanı olarak İstanbul'a geldiği ve Fenerbahçe Ordu-evine yerleştikleri döneme rastlıyor. "Burada bir piyano vardı ve ben kendi kendime çalmaya başladım. Sonra küçük bir klavyem oldu. Sonra biraz daha büyüdü aldım, daha sonra biraz daha büyüdü... Şimdi en büyüğü var."

Cemal'e bu filmle ne anlatmak istediğini soruyorum. "Çok klasik bir cevap olacak ama tam anlamıyla insan diyebilirim. Üç insan, zaaflarıyla, kendisine yağın yaptıklarıyla, istekleriyle, yasaklarla, ihtimallerle, efsafla, gelenekle, medyalarla, bütün bunlarla çakışması... Ve sonuçta bütün bunlar eşittir farklı karakterlerdeki, farklı bakış açılarındaki, farklı yerlerde birbirleriyle karşılaşan insanların bir bileşkesi.

Magazın başınındaki başlıkları ve fo-

toğrafları hatırlayıp merak ediyorum, filmin erotik yanı ne kadar? Cemal, bu sorunun sorulmuş olmasından memnun yanıtıyor: "Senaryoyu yazarken en çok dikkat ettiğim bir iki unsurdan birisiydi cinsellik. Ve cinsellik bir sorunsalsa beni ilgilendiriyor. Yoksa iki insanın dört duvar arasında ne yaptığını seyrettiğim istemem, kendim de seyretmem. Bilmek de istemem. Ama bu bir sorunsalsa, beni bu noktada ilgilendirir. Dolayısıyla buradaki cinsellik ne bir erotizm, ne de başka bir şey. Tamamıyla insani. Ama et yok. Tabii ki, kendi doğallığı içinde bir temas var. O da Edmond Morris'in kitabının adı gibi 'sevmek dokunmaktır'. Fakat doz bu. Onu da son derece estetik bir biçimde oluşturmaya çalışacağım. Gerçi o sahneler daha gelmedim. Bugün birini çektim. (Mutfak sahnesi) Gayet iyi oldu. Çok detay çekiyorum. Çok yakın. Sanırım adı 'Özel Bir Gün'dü. Sofia Loren ve Marcello Mastroianni'nin başrollerini oynadıkları bir film vardı. Orada da bir cinsellik vardı ama yönetmen tik bir yerini soyadı kadının da erkek oyuncunun da. Böyle bir şey yapmaya çalışıyorum."

Şahit oldum, Cemal bu konuda çok hassas. Benimle birlikte Ada'ya bir başka gazeteci arkadaşımız gelmişti ve o gün mutfakta çekilen sahneyi fotoğraf-alamak istedi. Cemal reddetti ve gazeteci arkadaşımızdan kendisini anlamasını istedi. Ancak sahnenin başında Meltem ile Serdar birbirlerine muhabbetle sarıldılar, biz de deklansörlere bastık.

Son bir soru soruyorum: "1992'ye işsiz girdin. Bir anlamda arkandaki gemileri yakarak ortaya çıktın. Ancak bu yıl içinde ilk filmi çekeceğine ihtimal veriyor muydun?" "Kesinlikle evet. Aslında bir TV kanalı için bir dizi yazmıştım ve ben yönetecektim. Bu arada bir başkasının yazdığı bir diziyi -ama mutlaka senaryosu üzerinde çalışarak- yine benim yönetmem söz-konusuydu. Ancak bu film kendiliğinden, hoş bir tesadüf olarak karşımıza çıktı. İyi ki de çıktı..."

Bütün ilk filmi çekmek üzere için için tutuşanlara nice hoş tesadüfler...

LİMAN
POSTER SHOP
"GÖRSEL AYRINTILAR DEPOSU"

İstiklal Cd. Halep Çarşısı 140/96 Beyoğlu 80070 İSTANBUL
 (Beyoğlu Sineması Pasajı Zemin Kat)
 POSTER SHOP 252 50 39 / YAPIMEVİ 516 19 59